

วารสารศิลปะและวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Arts and Culture Journal, Surindra Rajabhat University

ปีที่ 9 ฉบับประจำปีการศึกษา 2557

ISSN 1905 - 6265

สำนักงานวารสาร

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม อาคาร 38(อาคารม่วง-เขียว) ชั้น 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

186 หมู่ 1 ถนนสุรินทร์ – ชองจอม ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000

โทรศัพท์ / โทรสาร 044-515227

E-mail : artculturesru@hotmail.com : Web-site : <http://culturesru.sru.ac.th>

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ผลงานการศึกษาค้นคว้า วิจัย ทางด้านศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อการอนุรักษ์ พัฒนา ส่งเสริม สืบสาน และเพื่อปลูกจิตสำนึกให้นักศึกษา คณาจารย์ และชุมชน ตระหนักและเห็นคุณค่าของมรดกทาง วัฒนธรรมตลอดจนสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น

ประธานที่ปรึกษาบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.เกษม จันทร์แก้ว

นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ภาณุรัตน์

รักษาราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ที่ปรึกษาบรรณาธิการ

นางปลั่งศรี มูลศาสตร์

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรเชต วรรณวิชัย

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

นายธงชัย มุ่งเจริญพร

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

นายวีรธรรม ตระกูลเงินไทย

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

นางแก่นจันทร์ นามวัฒน์

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

นายอุทัย พลพวง

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

นายสุตใจ สะอาดยิ่ง

ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์

พจนานุกรม (Peer review)

ศาสตราจารย์สุวิทย์ วีระศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สารภี วรรณตรง

รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยพันธ์ แสนทวีสุข

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรเชต วรรณวิชัย

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง สุขทอง

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ฐาปนา บุญล้ำ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพนารินทร์ ประพันธ์พัฒน์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนศักดิ์ อัครจุฬามณี, ดร.กฤษ ตรงจิตต์, นางอชราพร สุขทอง, นายพรณราย คำโสภา, นางภัทรวรรณ ลีลาพัฒนาชัยกุล, นายธานิก นามวัฒนา, นางนิมิตรา บุตรกันหา, นายสมชาย มิถุนดี, นางสาวพวงฤดี สุโกใส, นางสาวปาหนัน รุ่งเรือง, นางสาวอัญชิสา สมบัติพิทักษ์สุข, นางสาวนุชสรา พันแก้ว, นายเอกราช สร้อยจิต

ศิลปินและประชาสัมพันธ์

นายอนุชา ถิอสมบัติ

วารสารศิลปะและวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Arts and Culture Journal, Surindra Rajabhat University

เล่มแม่ข่าย

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ปีที่ 9 ฉบับประจำปีการศึกษา 2557

ISSN 1905 - 6265

พิมพ์ครั้งแรก กรกฎาคม 2557

จำนวน 1,000 เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์

จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
186 หมู่ 1 ต.นอกเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์ 32000
โทรศัพท์ 044-041590, 044-041591

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์วินัย อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ โทรศัพท์ 044-611392

บทบรรณาธิการ

วารสารลุ่มแม่น้ำมูล เป็นวารสารด้านศิลปะและวัฒนธรรม โดยสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นวารสารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ บทความวิจัย บทความวิชาการและกิจกรรมสำคัญๆ ด้านศิลปะและวัฒนธรรม ของปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการ เพื่อการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ส่งเสริมและเผยแพร่องค์ความรู้จากภูมิปัญญาให้เป็นที่ประจักษ์ในวงกว้างทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาวารสารให้มีข้อมูลและสารประโยชน์ตรงตามมาตรฐานและข้อกำหนดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ในวารสารฉบับนี้ประกอบด้วย บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ นอกจากนี้ยังมีข้อมูลท้องถิ่นซึ่งเรียบเรียงจากปราชญ์และภูมิปัญญาในสาขาต่างๆ เกี่ยวกับ ประวัติของท้องถิ่น นิทานพื้นบ้าน และอาหารพื้นเมือง นักวิชาการหรือนักวิจัย รวมทั้งผู้ที่สนใจทั่วไปสามารถส่งบทความมาให้คณะกรรมการพิจารณาตีพิมพ์ได้โดยไม่จำเป็นต้องเป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยให้ส่งบทความมาที่สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ทั้งนี้เพื่อให้ทางกองบรรณาธิการได้ส่งบทความดังกล่าวไปให้คณะกรรมการพิจารณา (Peer Reviewed) ได้ตรวจพิจารณาก่อนการจัดพิมพ์ กองบรรณาธิการขอขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ ที่ให้ความสนใจและสนับสนุนวารสารลุ่มแม่น้ำมูล ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ด้วยดีเสมอมา

บรรณาธิการ

เรื่องจากปก

พยุ่งหรือพะยุง : ไม้วัฒนธรรมที่สูงค่า แห่งผืนป่าเขาศาลา เทือกเขาพนมดงรัก

บรรณาธิการ.....6

บทความวิจัย

มิติสัมพันธ์แห่งคุณค่าที่ถูกลืมบรูปร่างของบ้านอีสานใต้

The Southern Isaan house has been forgotten in spatial value

สนธิยา มุลาลินน์.....10

การพัฒนารูปแบบการทำเกษตรอินทรีย์ครัวเรือนชนบทลุ่มแม่น้ำมูล
บนฐานเศรษฐกิจพอเพียง

Development of Organics Rural Farms Model on the Moon River Base on Sufficiency
Economy

สุริยະ ชนะชัย.....23

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับคชศาสตร์และคติชนวิทยาเพื่อพัฒนาศิลปะการแสดงของ
กลุ่มคนนับถือช้างในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำแม่โขง

อัคราพร สุขทอง.....34

พิธีกรรมสู่ขวัญข้าวของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย – ลาว

The Kwangkaw worship of Thai-Lao ethnic group

ณัฐกานท์ ถือสมบัติ.....50

บทความวิชาการ

เอกลักษณ์ทางความเชื่อคนต่างวัฒนธรรม :

จากลุ่มน้ำโขงในจีนตอนใต้สู่สายที่แก้มังกรในเวียดนาม

ประทีป แพร่มย์..... 62

ภูมิปัญญาตลาดชาติพันธุ์ ในจังหวัดสุรินทร์

อัคริย์ มาลีหาล..... 71

บทความปริทรรศน์

วัฒนธรรมคือกุศโลบายเพื่อความอยู่รอดมั่นคง

สรเชต วรคามวิชัย80

MAATAF FESTIVAL มหกรรมวัฒนธรรมสัมพันธ์ในดินแดนศักดิ์สิทธิ์...อิสราเอล

ฉลอง สุขทอง..... 82

ภูมิปัญญาท้องถิ่น / ปราชญ์ท้องถิ่น

คำประกาศเกียรติคุณ พระพิศาลศาสนกิจ

วาสนา แก้วห้ำ.....100

ปกิณกะ

ประวัติท้องถิ่น / ชื่อบ้าน นามเมือง

อำเภอลำดวน

สุดใจ สะอาดยิ่ง.....110

นิทานพื้นบ้าน (ไทยกุย)

ตำนานพระมอเต่า(กานายหาววอูเต็มมออ้างอิง)

อารีย์ ทองแก้ว.....112

เสน่ห์ มนตรา คุณค่า แห่งไหมมัดหมี่

ผ้าไหมลายโฮล

ธนพร เวทย์ศิริยานันท์.....116

อาหารพื้นบ้าน

ชั้นลอดราวตะไตรยอ้ง (แกงเผือกใส่ปลาอย่าง)

สมนึก รัตนกำเหนิด.....118

พยูงหรือพะยูง : ไม้วัฒนธรรมที่สูงค่า แห่งผืนป่าเขาศาลา เทือกเขาพนมดงรัก

วิกฤตการณ์การลักลอบตัดไม้พยูง การกวาดล้างจับกุมมอดไม้และผู้ค้าบนเส้นทางลำเลียงส่งมอบตามแนวชายแดนเป็นข่าวใหญ่บนสื่อทุกประเภทมีให้เห็นกันจนเคยชินในรอบ 4-5 ปี ที่ผ่านมา ระวังโทษหนักที่ตราไว้หาได้เป็นที่กลัวเกรงของผู้ค้าและผู้ที่เกี่ยวข้องแต่อย่างใด การลักลอบตัดไม้และวิธีการค้ากระทำการเป็นกระบวนการที่แยบคายเปรียบไปไม่ต่างจากรูปแบบการค้ายาบ้า ยิ่งปราบปราม ยิ่งจับกุมก็เหมือนกับเติมเชื้อไฟให้ลุกลามเป็นขบวนการใหญ่ค้าขายข้ามชาติ ขณะชำเลื่องดูประเทศเพื่อนบ้าน เวียดนาม ลาว กัมพูชา ไม่มีไม้พยูงหลงเหลือ พื้นที่ภาคอีสานและภาคตะวันออกของไทยคือป่าแหล่งสุดท้ายของไม้พยูงบนผืนโลก อนาคตอันใกล้ป่าไม้พยูงของไทยจะยังคงยืนต้นไปได้นานแค่ไหน เป็นคำถามที่ผู้คนสนใจใคร่รู้

พยูงหรือพะยูง เป็นไม้เนื้อแข็งเช่นเดียวกับไม้สัก ไม้ตะเคียนหรือไม้ประดู่ เป็นไม้ยืนต้นสูงประมาณ 15-25 เมตร เปลือกมีสีเทา ใบมีลักษณะเหนียวคล้ายแผ่นหนังบางๆ รูปไข่ พุ่มใบกว้างขนาด 3-4 ซม. ยาว 4-7 ซม. ปลายใบแหลม มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า “*Dalbergia cochinchinensis* Pierre” มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศไทย พม่า กัมพูชา ลาว และเวียดนาม มักขึ้นอยู่ในป่าดิบแล้งและป่าเบญจพรรณทั่วไปโดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกของไทย มีชื่อเรียกขนานแตกต่างกันไปตามท้องถิ่นต่างๆ อาทิ ชาวเขมรจังหวัดสุรินทร์เรียกว่า กระยงหรือกระยุง จังหวัดอุบลราชธานีเรียกว่า ชะยุง เช่น ห้วยชะยุงเป็นลำห้วยที่มีต้นชะยุงเป็นจำนวนมาก ชลบุรีเรียก ประดู่ลาย สระบุรีเรียกว่า พะยูงไหม ตรวดเรียกว่า ประดู่เสน จันทบุรีเรียก ประดู่ตม คนจีนแผ่นดินใหญ่ รู้จักไม้พยูงในชื่อ หิวสีเมาะ โดยมีชื่อทางการค้าในตลาดต่างประเทศว่า Siamese Rosewood หรือ Thailand Rosewood

ป่าเขาศาลา ในเขตพุทธอุทยานวัดเขาศาลาอตุลฐานะจาโร ตำบลจรัส อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ ตั้งอยู่ในเขตรักษา

พันธุ์สัตว์ป่าห้วยทับทัน-ห้วยสำราญ แนวเทือกเขาพนมดงรัก พรมแดนธรรมชาติกั้นระหว่างไทยกับ

กัมพูชา เป็นป่าต้นน้ำที่มีความสำคัญและอุดมสมบูรณ์มากที่สุดเพียง แห่งเดียวของจังหวัดสุรินทร์ อีกทั้งยังเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญ ได้แก่ ห้วยทับทัน ห้วยสำราญ ห้วยเสนง ห้วยลำชี ฯลฯ ซึ่งไหลหล่อเลี้ยงชีวิตชาวสุรินทร์และจังหวัดใกล้เคียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้พุง จากการสำรวจป่าเขาศาลาพบว่ามีไม้พุงมากกว่า 40,000 ต้น จนเป็นที่ลือตาเลื่องของผู้ค้าและชาวบ้านทั้งฝั่งไทยและกัมพูชาที่ความโลภเข้าตายนอมเสียงเอาชีวิตเข้าแลกเป็นมอดไม้หวังรวยทางลัด จนมีการสนธิกำลังร่างกายและสติปัญญาเพื่อปกป้องผืนป่าจากหลายหน่วยงานในพื้นที่ เช่น กองกำลังสุรนารี กรมป่าไม้ และพุทธอุทยานวัดเขาศาลาตูลฐานะจารี โดยพระพิศาลศาสนกิจ (หลวงพ่อยิ้ม ชนติพิโล) เจ้าสำนักผู้มึนบพาทสำคัญในการสร้างพลัง คือ วัด ชุมชน ป่าไม้ ให้สามารถอยู่อาศัยร่วมกันได้อย่างสมดุล จนเกิดเป็นแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พืชสมุนไพร และสัตว์ป่านานาชนิดตามแนววิถีพุทธ รวมทั้งการปกป้องรักษาไม้พุงที่สูงค่าเอาไว้ให้คงอยู่คู่กับผืนป่าเขาศาลา และแผ่นดินไทยสืบไป

กระแสความต้องการไม้พุงพุ่งสูงขึ้นอย่างมากในรอบ 4-5 ปี ที่ผ่านมา โดยเฉพาะในประเทศจีนกับเวียดนามจนนำมาซึ่งการลักลอบค้าและการทำลายป่าไม้พุงในประเทศไทยจนก้าวสู่ภาวะวิกฤตเครือข่ายนายทุนต่างชาติแผ่ขยายทำลายไม้พุงในลาว กัมพูชา และเวียดนาม จนสูญสิ้น ไทยจึงเป็น

แหล่งสุดท้ายที่มีไม้พุงหลงเหลืออยู่ แต่จากการปั่นราคาจนกลายเป็นไม้ที่มีราคาแพงที่สุดประดุจทองคำ ราคาขายประมาณลูกบาศก์เมตรละ 250,000-300,000 บาท เป็นผลมาจากความเชื่อเมื่อจีนนำเข้าไม้พุงไปซ่อมแซมพระราชวังเทียนอันเหมิน หรือ พระราชวังต้องห้าม (Forbidden Palace) ในช่วงการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก ในปี พ.ศ. 2551 ต่อมาระยะหลังไม้พุงมีราคาพุ่งสูงขึ้น

มาก นายทุนจึงหันมาทำเป็นวัดถ้ำมุงคลและของแต่งบ้านชิ้นเล็กๆ เช่น ตัวปี่เซียะ เทพเจ้า ฮก ลก ซิ่ว หรือการทำป้ายชื่อที่หลุมศพของบรรพบุรุษ เนื่องจากความละเอียดแข็งแกร่งและสีสันทดลายนบนเนื้อไม้ กระแสความนิยมจึงพุ่งตามมา

ในประเทศไทย คนเชื่อว่าบ้านใดปลูกไว้ประจำบ้าน จะทำให้บุคคลในบ้านมีแต่ความเจริญ มีฐานะดีขึ้นช่วยไม่ให้ชีวิตตกต่ำ เพราะพุงคือการประคับประคองให้คงอยู่ ให้มั่นคงหรือการยกให้สูงขึ้น ไม้พุงจึงถูกจัดเป็นไม้มงคลที่แข็งแกร่งและมีอิทธิฤทธิ์ นิยมนำมาทำเครื่องใช้ต่างๆ และเครื่องดนตรี เช่น ขลุ่ย ซอ ระนาด คนไทยจัดลำดับไม้พุง ให้อยู่ใน 9 ชนิดไม้มงคลที่ควรปลูกไว้ในบ้าน ประกอบด้วย ชัยพฤกษ์ ราชพฤกษ์ ทองหลวง ไม้สีสุก กันเกรา ทรงบาดาล สัก พยอมและขนุน กระทั่งมีกลอนบทหนึ่งทีกล่าวถึงไม้มงคลทั้ง 9 ในส่วนของไม้พุงว่า "ไม้พุง พุงฐานะงานทำนั้น ให้คงมั่นพลัน ยิ่งทุกสิ่งที ปลูกไว้กันนั้นคุณจนเจือมี ไม่ดีดีไม่ดูดาขยายไป"

ไม้พยูงเป็นไม้เนื้อแข็งมากที่ปลูกยาก โตช้า ใช้เวลามากถึง 40 ปี ถึงจะนำมาใช้ประโยชน์ได้ หากการแก้ปัญหาไม้ไม่ถูกทางป่าไม้พยูงของไทยคงไม่ตกทอดไปให้รุ่นลูกรุ่นหลานได้รู้จัก การรณรงค์เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ชาวบ้านรู้คุณค่าและหวงแหนในทรัพยากรป่าไม้จนกลายเป็นพลังของแผ่นดินจากการร่วมมือของชุมชน วัด และหน่วยงานของรัฐ ควบคู่ไปกับมาตรการเฝ้าระวังอย่างเข้มงวดตามแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้วิถีพุทธ ที่พระพิศาลศาสนกิจ (หลวงพ่อเย็น ฆนฺติพล) แห่งพุทธอุทยานวัดเขาสถาอตุลฐานะจาโร อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ ได้วางเอาไว้จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งซึ่งได้พิสูจน์แล้วว่ามีประสิทธิภาพต่อการคงอยู่ของป่าไม้พยูงผืนสุดท้ายของไทย

ฉลอง สุขทอง

บรรณาธิการ